



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6
The 6th STOU National Research Conference

แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับ
ผู้สูงอายุ จังหวัดกระบี่

Guidelines for Management of Non-Formal and Informal Education
to Develop Life Skills for the Elderly in Krabi Province

ศรีสุดา ทองไชว (Srisuda Thongsai)¹ชนกนารถ บุญวัฒนะกุล (Chanoknart Boomwattana)²

สุมาลี สังข์ศรี (Sumali Sangkhsri)³

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพ และปัญหาการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกระบี่ (2) ศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุต่อแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกระบี่ และ (3) เสนอแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกระบี่ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุ จังหวัดกระบี่ ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จำนวน 380 คน และเจ้าหน้าที่ ที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกระบี่ จำนวน 16 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการสนทนากลุ่ม ผู้ร่วมสนทนาได้แก่ภูมิปัญญาผู้มีความรู้ จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ ประเด็นการสนทนากลุ่ม ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยปรากฏว่า (1) สภาพการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกระบี่จัดได้ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาด้านการเข้าร่วมกิจกรรมผู้สูงอายุ พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ มีเวลาว่างน้อย รองลงมา คือ สายตาไม่ดี (2) ความต้องการของผู้สูงอายุต่อแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย คือเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการความรู้ในด้านสุขภาพอนามัย รองลงมา คือ ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และ (3) แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกระบี่ พบว่ากิจกรรมที่ควรจัดสำหรับผู้สูงอายุ คือ กิจกรรมด้านสุขภาพอนามัย ควรจัดสาระเกี่ยวกับวิธีการเลือกอาหารรับประทาน การออกกำลังกาย การดูแลสุขภาพอนามัยและการป้องกันโรค เพื่อให้ผู้สูงอายุนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตโดยจัดรูปแบบหลายๆรูปแบบ เช่น การฝึกปฏิบัติ การสาธิต และการบรรยาย สำหรับสถานที่จัด ควรจัดที่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล ศาลาเอนกประสงค์หมู่บ้าน และสำนักงานเทศบาล ผู้จัดควรเป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุข หรือเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลชุมชน ช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมควรจัดในวันจันทร์-ศุกร์ เวลา 13.00 น. – 16.00 น

คำสำคัญ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ทักษะชีวิต ผู้สูงอายุ

¹ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาการศึกษานอกระบบ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์แผนกวิชาการศึกษานอกระบบ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

³ ศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์แผนกวิชาการศึกษานอกระบบ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

Abstract

The purposes of this research were (1) to study the conditions and problems concerning management of non-formal and informal education to develop life skills for the elderly in Krabi province; (2) to study the needs of the elderly in Krabi province for guidelines for management of non-formal and informal education to develop their life skills; and (3) to propose guidelines for management of non-formal and informal education to develop life skills for the elderly in Krabi province. The research sample consisted of 380 elderly people in Krabi province, obtained by multi-stage sampling, and 16 purposively selected government officials in charge of managing non-formal and informal education to develop life skills of the elderly in Krabi province. The employed research instrument was a questionnaire. Statistics for data analysis were the frequency, percentage, mean, and standard deviation. In addition, a focus group discussion was organized involving nine experts, learned and local wisdom persons. The employed research instrument was a form on focus group discussion issues. Data from focus group discussion were analyzed with content analysis. Research findings showed that (1) the overall management condition of non-formal and informal education to develop life skills for the elderly in Krabi province was rated at the moderate level; as for problems of participating in activities for the elderly, it was found that the most serious problem for most elderly people was that they did not have much spare time, followed by the problem of their poor eyesights; (2) regarding the needs of the elderly for guidelines for management of non-formal and informal education to develop their life skills, it was found that the majority of elderly people needed knowledge on healthy living, followed by their need for safety in their lives and properties; and (3) regarding guidelines for management of non-formal and informal education to develop life skills for the elderly in Krabi province, it was found that activities that should be provided for the elderly were those to enhance their health, with the contents on how to choose health enhancing food, followed by activities on physical exercises, healthcare and disease prevention in order for the elderly to apply them in their daily lives; the activities should be provided in many ways such as practicing, demonstration, and lecturing; the activities should be provided in places such as the sub-district non-formal and informal education offices, multi-purpose village pavilions, and municipality offices; the activity organizers should be public health officials, and community hospital officials; and the appropriate time interval for the activities should be Monday to Friday, 1.00-4.00 pm.

Keywords: Non-formal and informal education, Life skills, Elderly



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

บทนำ

สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ในปี 2555 มีจำนวน ผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 8.63 ล้านคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555 : 1) หรือคิดเป็น ประมาณร้อยละ 12.7 ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ ซึ่งตามค่านิยมขององค์การสหประชาชาติ (UN) กำหนดไว้ว่า ประเทศใดมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป สัดส่วนเกินร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ ถือว่า ประเทศนั้น ได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) และจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) เมื่อสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้น ร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ ดังนั้น ประเทศไทยจึงนับได้ว่าได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว ข้อมูลจากการคาดประมาณแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงประชากรไทย โดย สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า สัดส่วนของผู้สูงอายุจะเพิ่มจากร้อยละ 7.2 ในปี 2533 เป็นร้อยละ 15.3 ในปี 2563

นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ให้ความสำคัญผู้สูงอายุว่าเป็นผู้มีคุณค่า เป็นภูมิปัญญาของครอบครัวชุมชน สังคมเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาให้ผู้สูงอายุและการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ผู้สูงอายุโดยมอบหมายให้สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ภายใต้การประสานงานของ ครู กศน. ต้องมีวิธีการพูดคุยกับผู้สูงอายุเพื่อให้ได้ข้อมูลว่าผู้สูงอายุต้องการได้รับการศึกษาทางด้านใดบ้างได้แก่การศึกษานอกโรงเรียน เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต การฝึกอบรมอาชีพ การจัดกิจกรรมนันทนาการ เป็นต้น เมื่อทราบความต้องการของผู้สูงอายุแล้วก็จะเข้าไปดำเนินการจัดการศึกษาให้ผู้สูงอายุในลักษณะการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ผู้สูงอายุซึ่งเป็นวิธีการพัฒนาผู้สูงอายุนั้นเองและเมื่อผู้สูงอายุได้พัฒนามากขึ้นตามลำดับก็จะเพิ่มศักยภาพการเป็นผู้มีน้าด้านการศึกษานอกโรงเรียนในชุมชนได้เป็นอย่างดี (ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ, 2555: 2) ประกอบกับผู้วิจัยเป็นผู้ปฏิบัติงานระดับพื้นที่ซึ่งมีโอกาส ได้ส่งเสริมการจัดกิจกรรมและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งได้พบปะพูดคุยกับผู้สูงอายุ จึงได้ข้อมูลมาบ้างบางส่วนจากการสนทนา แต่ไม่สามารถทราบถึงความต้องการ การจัดกิจกรรมได้ทุกด้าน ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาข้อมูลผู้สูงอายุของจังหวัดกระบี่ พบว่า ผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) จำนวน 40,884 คน (แหล่งข้อมูล : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ 30 มิถุนายน 2556) จากสถิติผู้สูงอายุจังหวัดกระบี่เป็นจังหวัดที่ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุ ในกิจกรรมการศึกษาด้านต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุสามารถตัดสินใจ แก้ปัญหา และปรับตัวให้มีพฤติกรรมที่ถูกต้อง สามารถจัดการกับความต้องการปัญหา และสถานการณ์ต่างๆ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมกับสังคม ที่เปลี่ยนแปลงไปให้มีสุขภาพดีทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม ร่วมสร้างสรรค์สังคม ให้เป็นสังคมที่มีสุขภาพดี

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกระบี่ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ผู้วิจัยสังกัดอยู่ ได้รับมอบหมายนโยบาย จากสำนักงาน กศน. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ให้ดำเนินการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้กับกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุ ได้อย่างทั่วถึงต่อเนื่อง และประกอบกับการศึกษาข้อมูล ผู้สูงอายุในชุมชนของผู้วิจัย จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกระบี่ เพื่อศึกษาสภาพ และปัญหาการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกระบี่ ศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุต่อแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

อัยยาศัย เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกระบี่ และเสนอแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกระบี่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ และปัญหาการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกระบี่
2. เพื่อศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุต่อแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกระบี่
3. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกระบี่

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัย ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้สูงอายุ จังหวัดกระบี่ ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จำนวน 380 คน และเจ้าหน้าที่ ที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกระบี่ จำนวน 16 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการสนทนากลุ่มมีปัญญาผู้มีความรู้ จำนวน 9 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ ประเด็นการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 60-69 ปี รองลงมา มีอายุ 70-79 ปี มีความพร้อมร่วมกิจกรรมการศึกษา ด้านสุขภาพอนามัย รองลงมาด้านคุณธรรม จริยธรรม

ข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีอายุ 31-40 ปี

2. สภาพการรับรู้ และปัญหาการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย แบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

2.1 สภาพการรับรู้ของผู้สูงอายุ จากผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านสุขภาพอนามัย สภาพความรู้ที่ได้รับ โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาารายข้อพบว่าข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือการดูแลสุขภาพอนามัยและการป้องกันโรคภัย รองลงมา คือการเลือกอาหารรับประทานและน้อยที่สุด คือ การออกกำลังกาย



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

2. ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สภาพความรู้ที่ได้รับโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือความรู้เกี่ยวกับการบรรเทาและป้องกันสาธารณภัย รองลงมา คือความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและน้อยที่สุด คือความรู้เกี่ยวกับกฎจราจร

3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภาพความรู้ที่ได้รับโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรองลงมา คือการร่วมกิจกรรมทำนุบำรุงศาสนาและน้อยที่สุด คือกิจกรรมปลูกต้นไม้

4. ด้านคุณธรรม จริยธรรม สภาพความรู้ที่ได้รับโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และ ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือความรู้เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมรองลงมา คือ การเข้าวัดปฏิบัติธรรมหรือ การเข้ามัสยิดและน้อยที่สุด การเข้าร่วม

2.2 วิธีการที่ได้รับความรู้สำหรับผู้สูงอายุ จากผลการวิจัยพบว่าในภาพรวมของวิธีการที่ได้รับความรู้ของผู้สูงอายุ มากที่สุด คือ การบรรยาย รองลงมา คือ การสาธิตและน้อยที่สุด คือ การศึกษาดูงาน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า

1) ด้านสุขภาพอนามัยวิธีการที่ได้รับความรู้มากที่สุด คือ การบรรยาย รองลงมา คือ การสาธิต และน้อยที่สุด คือ การศึกษาดูงาน

2) ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินวิธีการที่ได้รับความรู้มากที่สุด คือ การบรรยาย รองลงมา คือ การสาธิตและน้อยที่สุด คือ การศึกษาดูงาน

3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมวิธีการที่ได้รับความรู้มากที่สุด คือ การบรรยาย รองลงมา คือ การสาธิต และน้อยที่สุด คือ การศึกษาดูงาน

4) ด้านคุณธรรม จริยธรรม วิธีการที่ได้รับความรู้มากที่สุดคือ การบรรยาย รองลงมา คือ การสาธิต และน้อยที่สุด คือ การศึกษาดูงาน

2.3 ปัญหาการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

1. ความคิดเห็นของผู้สูงอายุ จากผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมปัญหาด้านการเข้าร่วมกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า

1) ปัญหาด้านการเข้าร่วมกิจกรรมผู้สูงอายุที่จัด โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณา รายข้อพบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือมีเวลาวางน้อย รองลงมา คือ สายตาไม่ดี และน้อยที่สุด คือ การเดินทาง ไม่สะดวก

2) ปัญหาด้านสถานที่จัดกิจกรรมผู้สูงอายุมีอะไรบ้าง โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อ พิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ โต๊ะเก้าอี้ไม่เหมาะสมรองลงมา คือ ห้องน้ำห้องส้วมไม่เพียงพอ และน้อยที่สุด คือ สถานที่คับแคบ

3) ปัญหาด้านกิจกรรมที่จัดเป็นอย่างไรโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณา รายข้อพบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือไม่น่าสนใจ รองลงมา คือไม่ตรงกับเวลาที่จะเข้าร่วม และน้อยที่สุด คือ มีให้เลือกน้อย



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6
The 6th STOU National Research Conference

4) ปัญหาด้านสื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมเป็นอย่างไรโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือสื่อ/อุปกรณ์มีน้อย รองลงมา คือ สื่อ/อุปกรณ์ไม่แข็งแรง และน้อยที่สุด คือ สื่อ/อุปกรณ์เสี่ยงอันตราย

5) ปัญหาด้านเนื้อหาสาระที่จัดเป็นอย่างไร โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือมากเกินไปรองลงมา คือ ไม่น่าสนใจและน้อยที่สุด คือยุ่งยากไม่เข้าใจ

6) ปัญหาด้านบุคลากรที่จัดกิจกรรมเป็นอย่างไร โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือบุคลากรมีน้อยรองลงมา คือมีความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาน้อย และน้อยที่สุด คือมีกิริยามารยาทไม่สุภาพ

2. ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จากผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมความสำเร็จและปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า

1) การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับผู้สูงอายุ ที่ผ่านมามีความเหมาะสมในแต่ละด้านมากน้อยเพียงใดโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ความเหมาะสมด้านจำนวนบุคลากรและเจ้าหน้าที่รองลงมา คือความเหมาะสมด้านระยะเวลาในการจัดกิจกรรมและน้อยที่สุด คือความเหมาะสมด้านความรู้ความสามารถของบุคลากร

2) ปัญหาการเข้าร่วมการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับผู้สูงอายุ โดยทั่วไปเนื่องจากสาเหตุแต่ละอย่างมากนักองเพียงใดโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือสภาพไม่สะดวกในการเดินทางไม่สะดวกและน้อยที่สุด คือ ไม่มีใครแนะนำวิธีเข้าร่วมกิจกรรม

3) การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับผู้สูงอายุ โดยทั่วไป มีปัญหาในแต่ละเรื่องมากน้อยเพียงใดโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือด้านงบประมาณรองลงมา คืออุปกรณ์/สื่อ เครื่องมือเครื่องใช้ไม่เพียงพอและน้อยที่สุด คือ การจัดทำหลักสูตร

3) ความต้องการของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

3.1 ความต้องการการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับผู้สูงอายุ จากผลการวิจัยพบว่าในภาพรวมของความต้องการของผู้สูงอายุในการจัดกิจกรรมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า

(1) ด้านสุขภาพอนามัยความต้องการ โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือการเลือกอาหารรับประทานรองลงมาคือการออกกำลังกาย และน้อยที่สุด การตรวจสุขภาพ



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

(2) ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินความต้องการโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือความรู้เกี่ยวกับการบรรเทาและป้องกันสาธารณภัย รองลงมา คือความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและน้อยที่สุด คือ ความรู้เกี่ยวกับการออม

(3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมความต้องการโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรองลงมา คือความรู้เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและน้อยที่สุด คือ กิจกรรมปลูกต้นไม้

(4) ด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือความรู้เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมรองลงมา คือ การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา และน้อยที่สุด คือ การเข้าวัดปฏิบัติธรรมหรือ การเข้ามัสยิด

3.2 วิธีการที่ต้องการได้รับความรู้สำหรับผู้สูงอายุ จากผลการวิจัยพบว่าในภาพรวมวิธีการที่ต้องการได้รับความรู้ของผู้สูงอายุ มากที่สุด คือ การฝึกปฏิบัติ รองลงมา คือ การบรรยายและน้อยที่สุด คือ การศึกษาดูงาน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า

1) ด้านสุขภาพอนามัยวิธีการที่ต้องการได้รับความรู้มากที่สุด คือ การสาธิต รองลงมา คือ การฝึกปฏิบัติ และน้อยที่สุด คือ การศึกษาดูงาน

2) ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินวิธีการที่ต้องการได้รับความรู้ มากที่สุด คือ การบรรยายรองลงมา คือ การสาธิต และน้อยที่สุด คือ การศึกษาดูงาน

3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมวิธีการที่ต้องการได้รับความรู้มากที่สุด คือ การบรรยาย รองลงมา คือ ฝึกปฏิบัติ และน้อยที่สุด คือ การศึกษาดูงาน

4) ด้านคุณธรรม จริยธรรม วิธีการที่ต้องการได้รับความรู้มากที่สุดคือ ฝึกปฏิบัติรองลงมา คือ การสาธิต และน้อยที่สุด คือ การศึกษาดูงาน

4) ผลการจัดสนทนากลุ่ม โดยแบ่งประเภทกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ดังนี้ (1) ด้านสุขภาพอนามัย ควรจัดสาระเกี่ยวกับการเลือกอาหารรับประทาน การออกกำลังกาย โดยเน้นให้เห็นถึงความรู้ความเข้าใจวิธีการเลือกอาหารรับประทานที่มีประโยชน์ต่อร่างกายและสมอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาหารสี่รู้ ได้แก่ ผัก ผลไม้ที่มีสีต่างๆ การออกกำลังกาย โดยเน้นให้เห็นถึงความรู้ความเข้าใจ วิธีการออกกำลังกายที่ถูกต้อง เหมาะสมกับตนเอง การออกกำลังกาย ควรทำให้ได้ครบ 3 ส่วน คือ การออกกำลังกายแบบแอโรบิค เพื่อให้หัวใจถูกกระตุ้น เช่น การเดินเร็ว การออกกำลังกายที่ช่วยการทรงตัว เช่น การบริหาร การออกกำลังกายเพื่อเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุโดยจัดกิจกรรมหลายๆรูปแบบ เช่น กิจกรรมการละเล่นและนันทนาการ กิจกรรมการประชุม อบรม สัมมนา โดยวิธีการฝึกปฏิบัติ การสาธิต การบรรยาย และอื่นๆ ด้านสถานที่ สำหรับจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกระบี่ ควรจัดที่ กศน.ตำบล ศาลาเอนกประสงค์หมู่บ้าน ผู้จัดการกิจกรรมควรเป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลชุมชน และพยาบาล ควรจัดกิจกรรมในแต่ละด้านช่วงเวลา วันจันทร์-ศุกร์ เวลา 13.00 น.-16.00 น. และควรเสริมกิจกรรมการละเล่น และนันทนาการ เพื่อให้ผู้สูงอายุทุกคนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม และมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้น (2) ด้านคุณธรรม จริยธรรม ควรจัดสาระเกี่ยวกับความรู้ความ



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

เข้าใจ เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมความรู้เกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา และการสวดมนต์/ฝึกสมาธิ หรือ การละหมาด / ฝึกสมาธิ โดยเน้นให้เห็นถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักคุณธรรม จริยธรรมที่ควรปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ความรู้เกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา โดยเน้นให้เห็นถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา และการเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีท้องถิ่น การสวดมนต์/ฝึกสมาธิ หรือ การละหมาด/ ฝึกสมาธิ โดยเน้นให้เห็นถึงประโยชน์ของการการสวดมนต์/ฝึกสมาธิ หรือ การละหมาด/ฝึกสมาธิและควรส่งเสริมให้ทุกคนทำเป็นกิจวัตรประจำวันเพราะจะทำให้มีสุขภาพจิตที่ดี เป็นคนดีของสังคมมีภูมิคุ้มกันในการสร้างสังคมของประเทศไทยให้มีความสุข ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุโดยจัดกิจกรรมหลายรูปแบบ เช่น อบรมสัมมนา โดยวิธีการบรรยาย การสาธิต การฝึกปฏิบัติ การศึกษาจากสื่อ และอื่นๆ ด้านสถานที่ สำหรับจัดกิจกรรม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกระบี่ ควรจัดที่ กศน. ตำบล ศาลาอเนกประสงค์หมู่บ้าน ผู้ให้ความรู้ควรเป็นพระ/ผู้นำศาสนาอิสลามผู้สูงอายุในท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลชุมชน ช่วงเวลาที่ควรจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกระบี่ ในแต่ละด้านควรจัดกิจกรรมในแต่ละด้านช่วงเวลา วันจันทร์-ศุกร์ เวลา 13.00 น.-16.00 น. ในการจัดการศึกษานอกสถานที่ควรมีการจัดรถรับ – ส่งผู้สูงอายุให้มีความเหมาะสม สะดวก ปลอดภัย (3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรจัดสาระความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมความรู้เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และศึกษาเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยเน้นให้เห็นถึงสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการปลูกป่าทดแทน ความรู้เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยเน้นให้เห็นถึงความสำคัญ ประโยชน์ และทราบถึงประวัติ ของแหล่งเรียนรู้ในชุมชนศึกษาเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ควรจัดกิจกรรมศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ไปดูสถานที่จริง เพื่อสร้างจิตสำนึก และวางแผนแหล่งทรัพยากรในชุมชน ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุโดยจัดกิจกรรมหลายรูปแบบ เช่น กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ กิจกรรมการประชุม โดยวิธีการบรรยาย ฝึกปฏิบัติ การศึกษาจากสื่อและการศึกษาดูงาน ด้านสถานที่ สำหรับจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกระบี่ ควรจัดที่ กศน.ตำบล ศาลาอเนกประสงค์หมู่บ้าน และสำนักงานเทศบาล ผู้จัดการกิจกรรมควรเป็นเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ครู กศน. และ ผู้นำชุมชน ช่วงเวลาที่ควรจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกระบี่ ในแต่ละด้านควรจัดกิจกรรมในแต่ละด้านช่วงเวลา วันจันทร์-ศุกร์ เวลา 13.00 น.-16.00 น. ในการจัดการศึกษานอกสถานที่ควรมีการจัดรถรับ – ส่งผู้สูงอายุให้มีความเหมาะสม สะดวก ปลอดภัย (4) ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินควรจัดสาระความรู้เกี่ยวกับการบรรเทาและป้องกันสาธารณภัย ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นให้เห็นถึงความรู้ความเข้าใจและตระหนักในภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นให้เห็นถึงความรู้ความเข้าใจแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนการพัฒนาตนที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุโดยจัดกิจกรรมหลายรูปแบบ เช่น กิจกรรมการประชุม อบรมสัมมนา โดยวิธีการบรรยาย การสาธิต การศึกษาจากสื่อ และอื่นๆ ด้านสถานที่ สำหรับจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกระบี่ ควรจัดที่ กศน.ตำบล ศาลา



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

อเนกประสงค์หมู่บ้าน และสำนักงานเทศบาล ผู้จัดกิจกรรมควรเป็น ทหาร/ตำรวจ ผู้นำชุมชน และครู กศน. ช่วงเวลาที่ควรจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกระบี่ ในแต่ละด้านควรจัดกิจกรรมในแต่ละด้านช่วงเวลา วันจันทร์-ศุกร์ เวลา 13.00 น.-16.00 น. สำหรับผู้สูงอายุที่ไม่พร้อมเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละกิจกรรมตามวันเวลาที่จัดกิจกรรมก็สามารถไปศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง จาก กศน.ตำบล และห้องสมุดประชาชน เพราะศูนย์ กศน.ได้ดำเนินการจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อส่งเสริมความรู้ให้กับผู้สูงอายุ ผู้ที่สนใจทั่วไปในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกระบี่ มีประเด็นที่สำคัญที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพการรับรู้การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกระบี่ ดังนี้

สภาพการรับรู้ของผู้สูงอายุ ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จัดให้ โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุยังมีความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบของกิจกรรม สำหรับผู้สูงอายุ น้อย จึงให้ความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุน้อย เช่นกัน จะเห็นอยู่บ้างในกลุ่มข้าราชการบำนาญ หรือกลุ่มเล็กๆ ที่ผู้สูงอายุ รวมกันจัดขึ้นเอง ตามความสนใจ อีกทั้งงบประมาณในการจัดกิจกรรมก็มีน้อย แต่ในช่วง 2-3 ปีนี้ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกระบี่ ได้จัดสรรงบประมาณ ในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับผู้สูงอายุ ให้กับศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในระดับอำเภอ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดกระบี่

1.1 ประเภทความรู้ที่ได้รับ ได้แก่ 1) ด้านสุขภาพอนามัย คือ การดูแลสุขภาพอนามัยและการป้องกันโรคภัย การเลือกอาหารรับประทาน และการใช้ยารักษาโรค ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพ การดำรงชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ ให้สามารถดูแลตนเองเบื้องต้นได้ 2) ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ส่วนมากจะเป็นกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบรรเทาและป้องกันสาธารณภัย ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และความรู้เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน เพื่อส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากภัยอันตรายได้อย่างถูกต้องเหมาะสม 3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนมากจะเป็นกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเข้าร่วมกิจกรรมทำนุบำรุงศาสนา และความรู้เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีจิตสำนึกในการร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น รู้วิธีใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า รู้วิธีป้องกันไม่ให้เกิดสภาพแวดล้อมเป็นพิษ และสามารถแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อมเป็นพิษในชุมชนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม 4) ด้านคุณธรรม จริยธรรม ส่วนมากจะเป็นกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม การเข้าวัดปฏิบัติธรรม หรือการเข้ามัสยิด และความรู้เกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา เพื่อส่งเสริมให้มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

ถูกต้อง และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนในสังคมไทย รู้วิธีป้องกันไม่ให้ตนเอง ครอบครัว ชุมชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุข สามารถปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัว ชุมชน และสามารถแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

จากสภาพการรับรู้ของผู้สูงอายุการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกระบี่ สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ของสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2556) โดยเน้นทักษะชีวิตพื้นฐานที่จำเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านสุขภาพอนามัย 2) ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) ด้านคุณธรรม จริยธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดารัตน์ จำภา (2555: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของชุมชนสำหรับผู้สูงอายุตำบลหนองฮี อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการศึกษาตลอดชีวิต โดยรวมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสุขภาพกาย ด้านสุขภาพจิต ด้านอาชีพ และด้านสังคม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$) มีความต้องการการจัดการศึกษาตลอดชีวิตทั้ง 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$)

1.2 วิธีการที่ได้รับความรู้ สำหรับผู้สูงอายุ ปัจจุบันผู้สูงอายุส่วนใหญ่ได้รับความรู้และได้เข้าร่วม กิจกรรมการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกระบี่ โดยจัดรูปแบบกิจกรรมการเล่นและนันทนาการ กิจกรรม ประชุม อบรม สัมมนา และใช้วิธีการฝึกปฏิบัติ การสาธิต การบรรยาย และการศึกษาจากสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงได้จัดบริการสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ วัชบริการใน กศน. ตำบล ห้องสมุดประชาชน และแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถ ศึกษาเรียนรู้ตามอัธยาศัย ได้ตามความต้องการ ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมาลี สังข์ศรี (2543) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในสังคมไทย ด้านการรับการศึกษา ความรู้ ขาวสาร ซึ่งพบว่าควรเชิญวิทยากร บรรยาย การสาธิต และการให้ความรู้สลับการแสดงพื้นบ้าน ตามลำดับ

1.3 ปัญหาการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พบว่ามีปัญหาสำคัญ อยู่ 3 ด้าน ประกอบด้วย ปัญหาด้านการเข้าร่วมกิจกรรม กล่าวคือ ผู้สูงอายุไม่ค่อยมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม ผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้อยู่เฝ้าบ้านแทนลูกหลาน หรือเลี้ยงหลาน เนื่องจากบุตร หลานไปทำงานนอกบ้าน นอกจากนั้นจะมีปัญหาด้านสุขภาพ มีโรคประจำตัว เช่น สายตาไม่ดี หูไม่ดี ด้านสถานที่จัดกิจกรรม โต๊ะเก้าอี้ที่ไม่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ห้องน้ำไม่มีเพียงพอ และสถานที่ที่จัดไกลบ้านเกินไป ปัญหาด้านสื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม ยังมี น้อย ไม่แข็งแรง ไม่ตรงกับเนื้อหาสาระ ในการจัดกิจกรรม ควรให้ความสำคัญกับปัญหาต่างๆ ทุกปัญหาแล้วนำมา ปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมในอนาคตต่อไป ผลการศึกษานี้จะสอดคล้องกับงานวิจัยของ วารุณี อินทร์กรุด (2553) แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลบ้านตาขุน อำเภอตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุมีความเสื่อมถอยทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ทำให้ประสบกับปัญหาหลายด้านทั้งด้าน ร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ มีความต้องการใกล้เคียงกันคือต้องการสุขภาพแข็งแรง มีการดูแลเอาใจใส่ การมีส่วนร่วมทางสังคมมีรายได้ที่เพียงพอ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สถิตย์พงษ์ มั่นหล้า(2553) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมสังคมของผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่าปัญหาของผู้สูงอายุที่สำคัญ เช่น ปัญหาด้านสุขภาพ



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านความรู้ ปัญหาทางด้านสังคม ปัญหาไม่ได้รับการเอาใจใส่และขาดความอบอุ่นจากลูกหลาน ปัญหาเกี่ยวกับครอบครัวและปัญหาค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไป

2. ความต้องการของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับผู้สูงอายุ ดังนี้

ผู้สูงอายุมีความต้องการเนื้อหาสาระในการจัดกิจกรรม โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้สูงอายุมีความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาสาระ และรูปแบบของกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุน้อย จึงสนใจที่จะเรียนรู้เพื่อนำความรู้ไปปรับใช้ ในชีวิตประจำวัน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยระดับอำเภอ ในจังหวัดกระบี่ มีความสนใจที่จะจัดกิจกรรมตามความต้องการของผู้สูงอายุ ซึ่งผลการศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกระบี่ โดยสรุปประเภทกิจกรรมแต่ละด้าน ประกอบด้วย ด้านสุขภาพอนามัย ผู้สูงอายุต้องการ ความรู้เกี่ยวกับการเลือกอาหารรับประทาน การออกกำลังกาย และการดูแลสุขภาพอนามัยและการป้องกันโรคภัย ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินผู้สูงอายุต้องการความรู้เกี่ยวกับการบรรเทาและป้องกันสาธารณภัย ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และความรู้เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุต้องการ ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และศึกษาเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ด้านคุณธรรม จริยธรรม ผู้สูงอายุต้องการ ความรู้เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา และการสวดมนต์/ฝึกสมาธิ หรือ การละหมาด/ฝึกสมาธิ ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวและเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมเกียรติ รัตนบุรี (2550) แนวทางการจัดการกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพัทลุง ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมที่ควรจัดแก่ผู้สูงอายุ ได้แก่ กิจกรรมด้านสุขภาพ ด้านศาสนาและวัฒนธรรม ด้านสวัสดิการ ด้านสังคมและนันทนาการ ตามลำดับ

3. แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกระบี่

ประเภทกิจกรรมและสาระความรู้ในแต่ละประเภทกิจกรรมที่ควรจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดกระบี่ ที่ควรจัดให้ผู้สูงอายุ ควรประกอบด้วย

3.1 ด้านสุขภาพอนามัย ควรจัดสาระเกี่ยวกับการเลือกอาหารรับประทานโดยเน้นให้เห็นถึงความรู้ความเข้าใจวิธีการเลือกอาหารรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกายและสมอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาหารสี่รู้ ได้แก่ ผัก ผลไม้ที่มีต่างๆ การออกกำลังกาย โดยเน้นให้เห็นถึงความรู้ความเข้าใจ วิธีการออกกำลังกายที่ถูกต้อง เหมาะสมกับตนเอง การออกกำลังกาย ควรทำให้ได้ครบ 3 ส่วน คือ การออกกำลังกายแบบแอโรบิก เพื่อให้หัวใจถูกกระตุ้น เช่น การเดินเร็ว การออกกำลังกายที่ช่วยการทรงตัว เช่น การบริหาร การออกกำลังกายเพื่อเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ การดูแลสุขภาพอนามัยและการป้องกันโรคภัย ควรส่งเสริมกิจกรรมด้านสุขภาพจิตด้วยการเลือกกิจกรรมธรรมะมาพัฒนาจิตใจ การดูแลสุขภาพจิต ไม่เครียด ไม่ซึมเศร้า รู้จักจัดการกับความเครียดให้หมดไป การสร้างทัศนคติที่ดีแก่ตนเอง สังคม การสร้างความรักความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเอื้ออาทรแก่ผู้อื่น กิจกรรมฝึกสมอง ป้องกันอัลไซเมอร์ การจัดการกิจกรรมด้านสุขภาพอนามัย ต้องเน้นกิจกรรม 3 ด้านนี้ เพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่ของ



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

จังหวัดกระบี่ ไม่มีพื้นฐานความรู้ในการดูแลสุขภาพ ผู้จัดจึงจำเป็นต้องเข้าไปส่งเสริมและให้ความรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้น

3.2 ด้านคุณธรรม จริยธรรม ควรจัดสาระเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม โดยเน้นให้เห็นถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักคุณธรรม จริยธรรมที่ควรปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ความรู้เกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา โดยเน้นให้เห็นถึงความรู้เกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา และการเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีท้องถิ่น การสวดมนต์/ฝึกสมาธิ หรือ การละหมาด/ฝึกสมาธิ โดยเน้นให้เห็นถึงประโยชน์ของการสวดมนต์/ฝึกสมาธิ หรือ การละหมาด/ฝึกสมาธิ และควรส่งเสริมให้ทุกคนทำเป็นกิจวัตรประจำวันเพราะจะทำให้มีสุขภาพจิตที่ดี เป็นคนดีของสังคมมีภูมิคุ้มกันในการสร้างสังคมของประเทศชาติให้มีความสุข

3.3 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรจัดสาระเกี่ยวกับความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยเน้นให้เห็นถึงสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีอยู่ในชุมชน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการปลูกป่าทดแทน ความรู้เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยเน้นให้เห็นถึงความสำคัญ ประโยชน์ และทราบถึงประวัติ ของแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ศึกษาเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ควรจัดกิจกรรมศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ไปดูสถานที่จริง เพื่อสร้างจิตสำนึกรัก และหวงแหนแหล่งทรัพยากรในชุมชน

3.4 ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ควรจัดสาระความรู้เกี่ยวกับการบรรเทาและป้องกันสาธารณภัย โดยเน้นให้เห็นถึงความรู้ความเข้าใจและตระหนักในภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นให้เห็นถึงความรู้ความเข้าใจแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนการพัฒนาตนที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง ความรู้เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชนโดยเน้นให้เห็นถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในสังคม ความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกัน ปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการเกิดงานอย่างสร้างสรรค์ ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอาัดเอาเปรียบกัน เป็นผู้ไม่เดือดร้อน ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ พร้อมที่จะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ

3.5 ด้านวิธีการที่ได้รับความรู้ โดยจัดรูปแบบกิจกรรมการเล่นและนันทนาการ กิจกรรม ประชุม อบรม สัมมนา และใช้วิธีการฝึกปฏิบัติ การสาธิต การบรรยาย และการศึกษาจากสื่อสิ่ง เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงได้จัดบริการสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ วับริการใน กชน. ตำบล ห้องสมุดประชาชน และแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถศึกษาเรียนรู้ตามอัธยาศัย ได้ตามความต้องการ

3.6 ด้านผู้จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กิจกรรมแต่ละด้านที่จัด ผู้จัดควรเป็นผู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์ในแต่ละกิจกรรม จึงจะทำให้การจัดกิจกรรมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

3.7 ช่วงเวลาที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ควรจัดกิจกรรมในแต่ละด้าน ช่วงเวลา วันจันทร์-ศุกร์ เวลา 13.00 น. -16.00 น. เพราะเนื่องจากช่วงเช้าผู้สูงอายุจะต้องใช้เวลาทำเรื่องส่วนตัว กิจกรรมที่บ้าน เช่น ใส่บาตรตอนเช้า งานบ้านงานครัว ดูแลบ้าน เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวต้องไปทำงาน กว่า จะเสร็จภารกิจกลับมาบ้านก็เพียงช่วงบ่ายจึงเป็นเวลาที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความต้องการที่ทำกิจกรรมอื่นๆร่วมกัน



การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

การจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ เป็นการจัดการศึกษาที่บูรณาการความรู้และทักษะของผู้สูงอายุที่มีอยู่หรือได้รับการเข้าร่วมกิจกรรมโดยมีวิธีการเรียนรู้และรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายใช้ชุมชน เป็นฐานในการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมความรู้ให้ผู้สูงอายุในการดูแลตนเอง และสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สำหรับผู้สูงอายุ อย่างต่อเนื่อง
2. ควรศึกษากับกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดอื่นๆ ที่มีวัฒนธรรมแตกต่างออกไป เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับการศึกษาในครั้งนี้
3. ควรพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบสำหรับผู้สูงอายุ
4. ควรพัฒนาการจัดการกิจกรรมการศึกษตามอัธยาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.(2556). ข้อมูลทั่วไปจังหวัดกระบี่ สืบค้นเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2557, จาก <https://sites.google.com/site/krabihealthinformation/khxmth-thawpi-1>
- วารุณี อินทร์กรต. (2553). แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลบ้านตาขุน อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต) วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สฤทัยพงษ์ มั่นหล้า. (2553). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- สมเกียรติ รัตนบุรี. (2550). แนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพัทลุง (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี
- สำนักงาน กศน. (2555). ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ: สำนักงาน กศน.
- สำนักงาน กศน. (2556). คู่มือแนวทางการดำเนินงานการจัดการกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับผู้สูงอายุ กรุงเทพฯ: สำนักงาน กศน.
- สุดารัตน์ จำภา. (2555). การศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของชุมชนสำหรับผู้สูงอายุตำบลหนองฮี อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2543). การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในสังคมไทย ด้านการรับการศึกษาความรู้ ข่าวสารข้อมูล สืบค้นเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2558, จาก <http://www.stou.ac.th>.